

بررسی تطبیقی تمبرهای پستی یا موضوع گونه‌های جانوری در حال انقراض ایران و جهان برمبنای فهرست (IUCN) (بررسی موردی هشت گونه جانوری)

چکیده

بیان مسئله: یکی از رسانه‌های پرسابقه که مفاخر، نمادها، مناسک و مکثونات ملل را به‌نمایش می‌گذارد، تمبرهای پستی است. تمبرها علاوه بر نشان اعتبار مرسوله، نشان‌دهنده دغدغه فرهنگی، اقتصادی و اجتماعی ملت‌ها نیز هست یکی از این دغدغه‌ها ابربحران‌های اقلیمی است که سرتاسر جهان را فراگرفته و برمبنای گزارش‌های علمی و پژوهشی، ادامه زندگی بسیاری از گونه‌های جانوری به نقطه غیرقابل بازگشت رسیده است. براین اساس از دهه‌های متوالی، بسیاری از کشورها و سازمان‌های بین‌المللی به‌موازات تلاش‌های علمی و عملی، از ظرفیت‌های کارآمد حوزه هنر، جهت حساسیت‌بخشی در سطح ملی و جهانی بهره برده‌اند. یکی از این ظرفیت‌ها، انتشار تمبرهای پستی است. این پژوهش به‌مقایسه تطبیقی تمبرهای پستی گونه‌های جانوری انتشاریافته در ایران و جهان پرداخته و در نهایت به این سؤال پاسخ خواهد داد که بازخورد موضوع جانوران در حال انقراض در تمبرهای پستی ایران در مقایسه با دیگر کشورهای جهان چگونه بوده است؟

هدف: پژوهش حاضر با مطالعه موردی انتشار «تمبرپستی» حوزه زیست جانوری در خطر انقراض ایران، بر کار ویژه «هنرهای تجسمی» در راستای ایفای تعهدات ذاتی و آگاهی‌بخش در مقیاس داخلی و جهانی، تأکید و به مخاطبان و کارگزاران این حوزه شناخت لازم را ارائه می‌دهد. **روش پژوهش:** این پژوهش کیفی است که به شیوه توصیفی-تحلیلی «تمبرهای پستی» ۵۱ کشور جهان را با تمرکز بر هشت گونه جانوری در خطر انقراض که در فهرست مشترک سازمان حفاظت محیط زیست ایران و IUCN قرار دارد، با استفاده از منابع کتابخانه‌ای و داده‌های پایگاه‌های اطلاع‌رسانی، در چارچوب جداول ۸ گانه تصویری، بررسی نموده است.

یافته‌ها: در پژوهش حاضر، مشخص گردید که ایران با وجود برخورداری از پیشینه کهن در حوزه هنرهای تصویری و از جمله پیشگامی در انتشار تمبرهای پستی، در استفاده هوشمندانه از این ظرفیت هنری و فرهنگی در راستای اثرگذاری بر مردم و حاکمیت، برای حفاظت اثربخش از گونه‌های طبیعی، از بعد کمی و نیز دامنه انتشار تمبرهای پستی گونه‌های جانوری، جایگاه شایسته‌ای ندارد. چنانکه در حد فاصل سال‌های ۱۳۲۰ تا ۱۴۰۰ ه.ش فقط سه تمبر با موضوع گونه‌های جانوری در خطر انقراض ایران منتشر شده است.

کلیدواژه

انقراض، گونه جانوری، تنوع زیستی، تمبرهای پستی، هنرهای تجسمی، IUCN

۱. عضو هیأت علمی گروه نقاشی، دانشکده هنر، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.

Email: h.jelodar@scu.ac.ir

مقدمه

جهان امروز آرام و قرار ندارد، فرآیند انقراض به نسل ششم جانداران رسیده و در نسبت با سال ۱۹۰۰ میلادی سرعت رشد ناپدید شدن آن‌ها صد برابر شده است. تخمین زده می‌شود تا سال ۲۰۵۰ میلادی حدود ۲۰ تا ۲۵ درصد گونه‌های جانوری در مسیری غیرقابل بازگشت قرار گرفته و ممکن است، برای همیشه از جهان هستی حذف شوند و عامل مهم تغییرات گسترده و مخرب زیست‌محیطی، فعالیت‌های غیرمسئولانه انسان معاصر است. اقلیم ایران نیز همپای سایر نقاط جهان در حال از دست دادن گونه‌ها و زیرگونه‌های جانوری، همانند شیر، یوزپلنگ، گوزن زرد، پلنگ ایرانی، گربه پالاس، لاک‌پشت پوزه‌عقابی، گورخر ایرانی، خرس قهوه‌ای و دیگر جانوران است. با توجه به نقش عوامل انسانی در این خصوص، از این‌رو برای تغییر رفتار و اقدامات زیان‌بار لازم است تا در کنار راهکارهای علمی و نیز اعمال مقررات قانونی سخت‌گیرانه و پیش‌گیرانه، جریان‌های قدرتمند فرهنگی، اجتماعی از جمله نهاد هنر، بیش از گذشته برای حفظ میراث‌گران سنگ طبیعت به میدان آیند. نهاد هنر، یکی از استوانه‌ای فرهنگی کارآمدی است که توانسته در کنار تلاش‌های علمی، ذهن و رفتار جامعه بشری را وادارد تا نسبت به بسیاری از مسائل بنیادین، اندیشیده و حتی تغییر رفتار دهد. «تمبرپستی»، به‌عنوان یکی از زیرشاخه‌های هنرهای تجسمی، علاوه بر کارکرد تجاری و مبادلاتی در مدت نزدیک به دو قرن به بستری برای معرفی و انتشار میراث فرهنگی کشورها، دولت‌ها و سازمان‌های بین‌المللی بدل شده و در حوزه حفاظت از محیط‌زیست و هشدار درباره انقراض گونه‌های جانوری و گیاهی، نمونه‌های ماندگاری از آن سرتاسر جهان انتشار یافته است. رویکرد پرننگ توجه به حیات و گونه‌های زیستی حیوانی و گیاهی را می‌توان از نیمه اول قرن نوزدهم میلادی در میان تمبرهای پستی سراسر جهان مشاهده نمود که به‌ویژه با وخیم‌تر شدن مسأله انقراض و نابودی حیات طبیعی چه از سوی کشورها و چه نهادهای بین‌المللی، تمبرهای پستی بسیار زیادی با روش و سبک‌های مختلف تصویرگری و گرافیکی انتشار یافته است. هرچند دامنه و تنوع انتشار تمبرهای پستی در میان کشورها شبیه به یکدیگر نبوده است. این پژوهش، ضمن اشاره به منابع علمی در خصوص گسترش روزافزون پدیده انقراض جانوری در ایران و جهان و نقش محوری انسان در تشدید آن، بر کارکرد مؤثر هنر در راستای انجام تعهدات اجتماعی و آگاهی‌بخش، تأکید ورزیده و ضمن تبیین جایگاه «تمبرپستی» در راستای هم‌افزایی جلب مشارکت در حفظ محیط‌زیست و حیات وحش به این پرسش پاسخ می‌دهد که جایگاه ایران در حوزه انتشار تمبرهای پستی موضوع تحقیق به نسبت دیگر کشورها چگونه است؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر، کیفی است و ارائه آن به شیوه توصیفی-تحلیلی است که براساس اسناد و منابع کتابخانه‌ای به رصد منابع میان رشته‌ای مشترک حوزه زیست‌شناختی و هنر (گرایش هنرهای تجسمی) با موضوع خطر انقراض گونه‌های جانوری انجام شده است. در این فرایند با شناسایی و انتخاب هشت گونه جانوری در خطر انقراض ایران چون، شیر، یوزپلنگ ایرانی، پلنگ ایرانی، لاک‌پشت پوزه‌عقابی، گورخر ایرانی، خرس قهوه‌ای، گربه پالاس و گوزن زرد که فهرست آن‌ها از سوی سازمان حفاظت محیط‌زیست ایران و IUCN^۱ اعلام شده به تبیین موضوع پرداخته می‌شود. در این پژوهش، بیش از ۹۰ تمبر پستی مندرج در جداول هشت‌گانه از میان هزاران نمونه منتشر شده افزون بر ۵۰ کشور مختلف جهان شامل ایران، آمریکا، روسیه، مغولستان، افغانستان، ترکمنستان، سرزمین‌های

اشغالی، آلمان، هند، کنیا، بنین، آفریقای جنوبی، جمهوری چک، هند، کوبا، مولداوی، گرانادا، ویتنام، مالزی، نیکاراگوئه، لائوس، پرتغال، ازبکستان، آذربایجان، ترکیه، چکسلواکی، امارات، لهستان، بلاروس، سوئد، مالدیو، چین، موریتانی، گینه نو، قزاقستان، ماداگاسکار، گینه بیسائو، گرجستان، برونئی، کانادا، آنگولا، صربستان، اکراین، رومانی، اسپانیا، مقدونیه، سریلانکا، پاکستان، گینه استوایی، بوسنی و هرزگوین و شوروی سابق انتخاب و ارائه گردیده و آن‌ها را در چارچوب جداول هشت‌گانه تصویری، مورد مطالعه و بررسی تطبیقی قرار گرفته است.

پیشینه پژوهش

«ارجمند» (۱۳۷۵) در مقاله خود با عنوان «تاریخچه تمبر ایران در قاجار» با نگاهی تاریخی به تأسیس چاپخانه در دوره ناصرالدین شاه قاجار، به اعزام هیأتی در سال ۱۸۶۵ م اشاره نموده است که رهسپار فرانسه می‌شود تا در آنجا برای انتشار نخستین تمبر ایرانی تلاش نماید؛ در همان سفر ای. ام. ریستر کلیشه‌ای ۱۲ تایی تمبر با ایده شیر و خورشید به هیأت ایرانی ارائه می‌کند که در نهایت مورد تأیید دربار قاجار قرار نمی‌گیرد. در ادامه، ارجمند به کلیشه‌های ۶ تایی ام. بار (M barre) اشاره می‌کند که بدون آنکه مستقیماً در مرادفات پستی ایران به کار برده شود، اما از کلیشه آن‌ها در طراحی و انتشار تمبر باقری استفاده می‌شود. «متولی و حسین آبادی فراهانی» (۱۳۹۷) در پایان‌نامه خود با عنوان «بررسی کارکردهای تمبرهای پستی در دوره قاجار و پهلوی» به رونق استفاده از تمبرهای ایرانی و منسوخ شدن تمبرهای روسی از مرسولات پستی ایران که نشانه‌ای از کسب استقلال در گام‌های اول ظهور پیدا می‌کند، اشاره نموده که در دوره پهلوی اول قوت گرفت و تمبر در حکم یک کالای لوکس ارزش یافت. از سوی دیگر، در مجلس شورای ملی اول، تمبر به‌عنوان یکی از منابع تأمین هزینه‌های دولت و سازمان‌های وابسته به آن شناخته شد. همچنین «سلیمانی» (۱۳۹۳) در پایان‌نامه خود با عنوان «بررسی نشانه شناختی تمبرهای ایران از ۱۳۵۰ تا ۱۳۶۰ ه.ش» به نکته مهمی اشاره کرده و باور دارد که به‌واسطه شرایط پیچیده دوران آغازین پهلوی اول و ارزش یافتن تمبرهای پستی، زمینه انتشار و فروش نمونه‌های تقلبی فراهم می‌شود که هم سودهای سرشاری را نصیب سودجویان کرده و هم باعث کاهش ارزش تمبرهای اصیل ایرانی شده است. «برزگر» (۱۳۹۰) نیز در بخش «تاریخچه تمبر در ایران» در پایان‌نامه خود به توضیح ویژگی‌های تمبرهای دوران پهلوی و چاپ تمبرهایی با تصاویر و مضامین باستانی، مفاخر و بزرگان ایران‌زمین، مناسبت‌های ملی و تمرکز بر خاندان سلطنت، از جمله ازدواج، تاجگذاری و تولد فرزندان شاه پرداخته است؛ سپس به پیروزی انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷ ه.ش و دگرگونی فراوانی که در رویکرد انتشار تمبرهای پستی ایجاد نموده اشاره کرده است و نوشته که محتوای پیش‌گفته تمبرها در دوره پهلوی، جای خود را به مضامین انقلابی، سیاسی، شخصیت‌های مبارز، شهدا و توجه ویژه به اعیاد و مناسبت‌های مذهبی و دینی داده است

مفاهیم نظری پژوهش

مسئله اصلی پژوهش حاضر توجه به چند مفهوم مهم در حوزه هنر و نیز زیست‌شناختی است که با توجه به ماهیت میان رشته‌ای بودن این پژوهش به مفاهیمی مانند هنرهای تجسمی، تمبرهای پستی، گونه‌های جانوری، تنوع زیستی و انقراض اشاره شده است.

۱. **تمبرهای پستی**: تمبر کاغذ کوچک بهاداری است که در اندازه‌ها، شکل‌ها و قطعات متفاوت و متنوع چاپ شده و توسط دواير پستی در مقابل ارسال مرسولات، مبالغی دریافت می‌شود (سلیمانی حاجی کندی، ۱۳۹۳، ص. ۱۲). تمبرها عمری بیش از ۱۸۰ سال دارند و نخستین تمبر امروزی سال ۱۸۴۰ میلادی در انگلستان با تصویری از ملکه ویکتوریا منتشر شد که به «پنی سیاه» مشهور است. تمبرهای پستی با اهداف متنوعی از قبیل پرداخت کرایه پستی، نمایش نمادهای سیاسی، کارکردهای فرهنگی، هنری و آموزشی و همچنین برقراری صلح و دوستی به چاپ می‌رسند (برزگر، ۱۳۹۰، ص. ۱۱). از سویی، تمبر پستی کارکردهای اقتصادی، سیاسی و فرهنگی - اجتماعی دارد که در قالب جهشی هنری ابعاد اقتصادی، سیاسی و اجتماعی جامعه را در بر می‌گیرد (متولی و حسین آبادی فراهانی، ۱۳۹۷، ص. ۸۳). کشورهای انگلستان (۱۸۴۰ م)، آمریکا (۱۸۴۷ م)، فرانسه (۱۸۴۹ م)، هندوستان (۱۸۵۴ م) را بایستی از زمره پیشگامان طراحی و انتشار «تمبر» دانست که همزمان با چاپ تمبر، عرضه این کالای مهم را با مضامین مختلفی آغاز کردند. نگاهی گذرا به مضامین دهه‌های آغازین تمبرهای پستی نشان می‌دهد که قاب آن‌ها در تسخیر تصاویر صاحبان قدرت، حکومت و از جمله پادشاهان، ملکه‌ها و سیاسیون بانفوذ و امثال این‌ها بوده است. در ایران هم با فاصله دو دهه از انتشار اولین تمبر پستی جهان، با فرمان ناصرالدین شاه قاجار، مجموعه چهارتایی تمبرهای پستی ایران در چهار رنگ با اسم «تمبر باقری» در سال ۱۲۴۷ م منتشر شد که تصویرگر شمایل «شیر و خورشید» است (رامی، ۱۳۸۶، ص. ۵۷).

۲. **تنوع زیستی**: در پیوند با مفهوم گونه، باید به مفهوم تنوع زیستی اشاره نمود و این که دامنه بزرگی از گونه‌های جانوری و گیاهی را شامل می‌شود و از سه عنصر اساسی تنوع ژنی، تنوع گونه و تنوع زیست‌بوم ساخته شده که محصول میلیاردها سال تکامل موجودات در طبیعت است. حفظ تنوع زیستی گیاهی و جانوری از آن رو برای انسان اهمیت دارد که هم افزایش محصولات غذایی و هم موجبات تعادل حیات طبیعی را فراهم می‌سازد. در واقع تنوع زیستی عبارت است از بیان سطوح سازمان یافته حیات بر اساس سلسله مراتب ژن، فرد، گونه، جامعه زیستی و اکوسیستم و از سه جنبه غنای گونه‌ای، یکنواختی گونه‌ای و چیرگی گونه‌ای مورد بررسی قرار می‌گیرد (بهمنی، عطایی و مرادمند جلالی، ۱۳۹۲، ص. ۵۶).

۳. **انقراض**: از نگاه زیست‌شناختی انقراض را می‌توان میرایی آخرین عضو یک گونه حیاتی دانست که دیگر از طریق زایش و تولید مثل نمی‌تواند به زندگی خود ادامه دهد. این وضعیت در یک بازه زمانی نسبتاً طولانی اتفاق خواهد افتاد. تحقیقات نشان داده که پس از میلیون‌ها سال گونه‌ها دچار تکامل طبیعی شده و پس از تغییر بنیادی و به تعبیری انقراض، گونه جدیدی ظهور پیدا می‌کند و تعارض بین انسان و حیات وحش ممکن است و خسارت‌های مالی و جانی بر انسان وارد می‌سازد یا منجر به مرگ حیوان شده و در نهایت بقای جمعیت‌های حیات وحش را با تهدید جدی مواجه سازد (محمدی و الماسیه، ۱۴۰۱، ص. ۵۴۰). یکی از جدیدترین تحقیقات علمی که توسط تیم دانشمندان آمریکایی، «هایکل رامپینو» صورت گرفته، نشان می‌دهد، زمین دارای یک چرخه انقراض ۲۷/۵ میلیون ساله است که به انقراض دسته‌جمعی منجر شده و نزدیکترین رویداد زمین‌شناسی ۷ میلیون سال قبل خودنمایی کرده و رویداد بعدی ۲۰ میلیون سال آینده پیش خواهد آمد. از سوی دیگر، کاوش‌های نو گویای آن است که میلیون‌ها گونه گیاهی و حیوانی با سرعتی صدها برابر میانگین ۱۰ میلیون سال گذشته با انقراض مواجه شده‌اند. بررسی‌ها بیانگر تغییرات گسترده ۷۵٪ در محدوده خشکی‌ها و ۶۶٪ قلمروی آب‌ها، به واسطه کشاورزی توسط انسان و تغییر کاربری است (Tallefson, 2019, p. 171).

فهرست IUCN

پایگاه رسمی اتحادیه بین‌المللی حفاظت از طبیعت «International Union for Conservation of Nature» به نشانی <https://iucn.org> که با نام اختصاری IUCN شناخته می‌شود، درباره ماهیت این سازمان آورده است؛ «در سال ۱۹۴۸ م در شهر ژنو کشور سوئیس تأسیس گردیده و سازمانی بین‌المللی با هدف حفاظت از منابع طبیعی در سراسر کره زمین است که شامل جمع‌آوری داده‌ها و تجزیه و تحلیل، بررسی پروژه‌های حمایتی و آموزش و پرورش است. مأموریت اصلی آن تأثیرگذاری، تشویق و کمک به جوامع سراسر جهان برای حفظ طبیعت و استفاده از منابع طبیعی با بهره‌گیری عادلانه و پایدار از ظرفیت‌هاست. این اتحادیه با همکاری سازمان‌های دولتی و خصوصی حوزه زیست محیط در سراسر جهان به صورت پیوسته فهرستی از گونه‌های جانوری در خطر انقراض را منتشر می‌سازد».

تمبر گونه‌های جانوری در حال انقراض ایران و جهان

جستجو درباره عرضه تمبرهای پستی با موضوع گونه‌های جانوری در حال انقراض نشان می‌دهد که این مسأله با حساسیت ویژه‌ای دنبال شده است و بسیاری از کشورها و نهادهای بین‌المللی به مناسبت‌های مختلفی، میراث و سرمایه‌های طبیعی و جانوری را در بستر انتشار پیوسته تمبر، مورد توجه قرار داده‌اند. چنانکه از قدیمی‌ترین نمونه آن‌ها چاپ تمبر با موضوع خرس قهوه‌ای در کشورهای کانادا (۱۸۵۱ م) و برونئی (۱۹۰۱ م) است. از سوی دیگر، بررسی منابع متعدد و معتبر تمبرهای پستی انتشار یافته در ایران نشان می‌دهد که در بازه زمانی دهه ۱۳۲۰ تا ۱۴۰۰ ه.ش در مجموع بیش از ۱۲۰۰ تمبر تکی و بلوکی در ایران به چاپ رسیده است که از این تعداد فقط ۳ تمبر به صورت تکی یا بلوکی با موضوع گونه‌های جانوری مورد بحث این مقاله به چاپ رسیده که شامل موارد زیر است:

۱. انتشار دو تمبر با تصویر گورخر و گوزن زرد ایرانی در سال ۱۳۵۳ ه.ش با عنوان شورای جهانی شکار و حفاظت جهانی محیط‌زیست (تصاویر ۱ و ۲).

۲. انتشار بلوک چهارتایی تصویر یوزپلنگ ایرانی در نوروز ۱۳۸۲ ه.ش (تصویر ۳).

۳. انتشار تمبرهای برگه یادگاری لاک‌پشت‌های دریایی ایران در سال ۱۳۸۸ ه.ش (تصویر ۴).

بررسی‌ها نشان می‌دهد که جز در سال ۱۳۵۳ ه.ش و بخشی از دهه ۸۰ خورشیدی که با هدف حمایت از محیط‌زیست و گونه‌های حیات، تمبرهای پستی انتشار یافته است، تمبر دیگری در این خصوص یافت نشده است.

تصویر ۴. لاک‌پشت‌های دریایی

ایران. منبع:

<https://iranstamps.com>

تصویر ۳. یوز پلنگ ایرانی.

منبع: <https://iranstamps.com>

تصویر ۲. گوزن زرد

ایرانی. منبع:

<https://iranstamps.com>

تصویر ۱. گورخر ایرانی.

منبع:

<https://iranstamps.com>

جانوران در حال انقراض ایران

جدول ۱ فهرست جانوران در حال انقراض ایران شامل فهرست گونه‌های جانوری در حال انقراض شیر ایرانی، پلنگ ایرانی، یوزپلنگ ایرانی، خرس قهوه‌ای، گوزن زرد ایرانی، گورخر ایرانی، لاک پشت پوزه عقابی و گربه پالاس است که در این جدول به اختصار درباره ویژگی‌های این گونه‌های جانوری از قبیل نوع گونه، زیستگاه و علل اصلی انقراض آن‌ها شرح داده شده است.

جدول ۱. فهرست جانوران در حال انقراض ایران. منبع: سازمان حفاظت محیط زیست ایران.

مشخصات جاندار	رده / راسته	محل زیست در ایران	علل اصلی خطر انقراض
 شیر ایرانی / panthera leo leo	پستاندارگ و شتخوار	دشت ارژن - آذربایجان غربی - خوزستان - لرستان - همدان - کرمانشاه - ایلام - اصفهان - کرمان - بوشهر - هرمزگان.	شکار بی‌رویه و تجارت غیرقانونی، تخریب زیستگاه طبیعی توسط انسان و کم شدن طعمه
 پلنگ ایرانی / Persian leopard	پستاندار گوشتخوار	کوه‌های زاگرس کهگیلویه و بویراحمد در ارتفاعات بیش از ۳۵۰۰ متر	جدایی از زیستگاه، کاهش طعمه و تخریب زیستگاه طبیعی، شکار غیرقانونی، و فروپاشی شوروی
 یوزپلنگ ایرانی / Persian cheetah	پستاندار گوشتخوار	شاهرود - طیس - زرنند - نابین	پیشروی بیابان، تغییر زیستگاه طبیعی به زمین‌های کشاورزی و مسکونی، کاهش طعمه شکار غیرقانونی
 خرس قهوه‌ای / URSUS ARCTOS	پستاندار همه چیزخوار	رشته کوه‌های زاگرس و البرز	تغییر اقلیم و خشکسالی، کمبود غذا، شکار غیرمجاز، توسعه گردشگری و صنعت و معدن
 گوزن زرد ایرانی Dama dama mesopotamica	پستانداران جفت سمان	اطراف سد کرخه و دز - دشت نازساری - جزیره کبودان - جزیره اشک - مناطق حفاظت شده دنا	تخریب زیستگاه طبیعی، شکار بی‌رویه، خشکسالی، ورود گونه‌های گوشتخوار به مناطق حفاظت شده

مشخصات جاندار	رده / راسته	محل زیست در ایران	علل اصلی خطر انقراض
 <p>گور خر ایرانی Equus hemionus onager</p>	پستان دران تک سمان	ذخیره گاه زیست کره توران، بهرام گور استان فارس، کالمند استان یزد	تخریب زیستگاه طبیعی، اشغال آبشخورها توسط دام اهلی، شکار غیرقانونی
 <p>لاک پشت پوزه عقابی Eretmo chelys imbricata</p>	خزندگان پشت سنگان	جزایر نخیلو و ام‌الکرم در استان بوشهر - جزایر قشم - کیش - هندورابی - هنگام و هرمز در استان هرمزگان	آلودگی نفتی در دریا، اکتشاف نفت، ساخت و ساز در سواحل، شکارچیان غیرقانونی، تخریب آبسنگ‌های دریایی، تردد شناورها، آلودگی حرارتی، برخورد با موتور شناورها، استفاده بی‌رویه از تخم لاک پشت برای مصارف دارویی، شدت نور در اطراف سواحل و کاهش میل به تخم‌ریزی
 <p>گره پالاس / felis manul خرس قهقوای / URSUS ARCTOS</p>	پستان داران گوشتخوار	مناطق کوهستانی، صخره‌ای مرتفع و بیابانی استان‌های مرکزی و جنوبی کشور، تالاب گاوخونی استان اصفهان، پارک ملی خجیرت	چرای گله‌ها و دام‌ها، ورود گونه‌های گوشتخوار به محیط زیست گربه پالاس

جدول هشتگانه تمبرهای پستی

در این بخش از پژوهش هشت گونه جانوری موضوع پژوهش از جهت چگونگی وضعیت انتشار تمبرهای پستی در ایران و بیش از ۵۰ کشور جهان در ۸ جدول تصویری، تطبیق و تحلیل شده است.

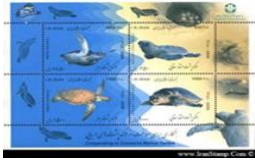

۱. جدول تمبرهای شیر ایرانی: گونه جانوری شیر ایرانی در فهرست حیوانات در حال انقراض ایران قرار دارد و با آنکه بیش از ۷ دهه از کاهش شدید جمعیت شیر ایرانی (آسیایی) می‌گذرد و این جاندار در تاریخ، ادبیات و هنر کهن و جدید ایران زمین جایگاه ویژه‌ای دارد، اما جز در همان دوره ناصری و چاپ و تجدید چاپ تمبر منقش به تصویر شیر و خورشید، در سال‌های بعد، هیچ تمبر رسمی با هدف معرفی و حمایت از زیست طبیعی آن یافت نگردید. بر اساس جستجوی نویسنده **جدول ۱**، کشورهایی از قبیل کنیا (۱۹۵۸ م)، آفریقای جنوبی (۱۹۶۱ م)، هند (۱۹۶۳ م)، جمهوری بنین (۱۹۷۶ م)، افغانستان (۱۹۹۹ م)، جمهوری چک (۲۰۰۱ م)، مولداوی (۲۰۰۱ م)، کوبا (۲۰۰۷ م) به انتشار تمبرهای پستی با موضوع اختصاصی شیر آسیایی و آفریقایی مبادرت کرده‌اند.

جدول ۱. تمبرهای شیر ایرانی: تدوین: نگارنده.

نام کشور	کنیا	آفریقای جنوبی
تمبر پستی		
منبع	https://alamy.com	https://colnect.com
نام کشور	هند	جمهوری ینین
تمبر پستی		
منبع	https://colnect.com	https://stampboards.com
نام کشور	افغانستان	جمهوری چک
تمبر پستی		
منبع	https://touchstamps.com	https://pinterest.com
نام کشور	مولداوی	کوبا
تمبر پستی		
منبع	https://pinterest.com	https://123rf.com
کشور ایران بدون انتشار تمبر پستی		

۲. جدول تمبرهای لاک پشت پوزه عقابی: لاک پشت پوزه عقابی از جمله گونه‌های جانوری دوزیست و همه چیزخوار مناطق جنوبی و گرمسیری در سواحل استان بوشهر و هرمزگان است که بنابه گزارش‌های رسمی سازمان حفاظت محیط زیست ایران به علل مختلف زیستی، آلودگی و دخالت انسان از جمله صید غیرقانونی گسترده در خطر نابودی جدی است. شرکت پست جمهوری اسلامی ایران تنها تمبر پستی با موضوع لاک پشت پوزه عقابی را در سال ۱۳۸۸ ه.ش (تصویر ۴) به صورت مینی شیت و به همراه سه لاک پشت دریایی دیگر منتشر ساخته است. براساس بررسی نگارنده چندین کشور جهان مانند: ویتنام (۱۹۶۵ م)، گرانادا (۱۹۷۶ م)، کوبا (۱۹۸۳ م)، چین (۱۹۹۵ م) و پرتغال (۲۰۰۷ م)، مالدیو (۲۰۱۳ م) تمبرهای تصویری را به این گونه جانوری مهم و شناخته شده اختصاص داده‌اند (جدول ۲).

جدول ۲. جدول لاک پشت پوزه عقابی. تدوین: نگارنده.

نام کشور	ایران	گرانادا
نمبر پستی	 ۱۳۸۸	 ۱۹۷۶
منبع	https://iranstamps.com	https://alamy.com
نام کشور	نیکاراگوئه	کوبا
نمبر پستی	 ۱۹۸۲	 ۱۹۸۳
منبع	https://alamy.com	https://pinterest.com
نام کشور	ویتنام	مالزی
نمبر پستی	 ۱۹۸۸	 ۱۹۹۰
منبع	https://alamy.com	https://colnect.com
نام کشور	پرتغال	لائوس

 <p>۱۹۹۶</p>	 <p>۲۰۰۷</p>	<p>نمبر پستی</p>
<p>https://123rf.com</p>	<p>https://stampcommunity.com</p>	<p>منبع</p>
<p>گرانادا</p>	<p>ویتنام</p>	<p>نام کشور</p>
 <p>۲۰۱۳</p>	 <p>۱۹۶۵</p>	<p>نمبر پستی</p>
<p>https://colnect.com</p>	<p>https://alamy.com</p>	<p>منبع</p>
<p>چین</p>	<p>کنیا</p>	<p>نام کشور</p>
 <p>۱۹۹۵</p>	 <p>۲۰۰۵</p>	<p>نمبر پستی</p>
<p>https://colnect.com</p>	<p>https://pinterest.com</p>	<p>منبع</p>

۳. جدول تمبرهای پلنگ ایرانی: پلنگ ایرانی، گونه جانوری گربه سان است و علی رغم قابلیت سازگاری بالایی که در زیستگاه های استپی، جنگلی و صحرایی رشته کوه های زاگرس استان کهگیلویه و بویراحمد دارد، اما بر اساس قوانین سازمان حفاظت محیط زیست و به علت شکار بی رویه در فهرست قرمز IUCN قرار گرفته است. همچنین بیش از ۵۰ سال است که وضعیت پلنگ ایرانی در مناطق قفقاز بزرگ (جنوب روسیه، شمال گرجستان) و قفقاز کوچک (گرجستان، ارمنستان و جمهوری آذربایجان) در خطر انقراض دانسته می شود (Mokanaki, Breitenmoser, Kiabi, Masoud, & Bench, 2013, p.22) با این وصف، برخلاف تلاش سایر کشورها در انتشار تمبر با موضوع پلنگ، هیچ نمونه تمبر چاپ شده ای در ایران مشاهده نگردید. **جدول ۳** مشخص می کند که در کشورهایی از جمله آنگولا (۱۹۵۳ م)، موریتانی (۱۹۶۳ م)، بلغارستان (۱۹۶۸ م)، ترکیه (۲۰۰۲ م)، آذربایجان (۲۰۰۷ م)، سریلانکا (۲۰۱۶ م) و روسیه (۲۰۲۱ م) تمبرهایی با تصویر پلنگ به چاپ رسیده است

جدول ۳. تمبرهای پلنگ ایرانی. تدوین: نگارنده.

نام کشور	ایران	آنگولا
نام کشور	ایران	آنگولا
تمبر پستی	بدون انتشار تمبر	
منبع		۱۹۵۳ https://alamy.com
نام کشور	مجارستان	آذربایجان
تمبر پستی		
منبع	۱۹۵۳ https://alamy.com	۲۰۰۷ https://tambreyab.com
نام کشور	بلغارستان	موریتانی
تمبر پستی		
منبع	۱۹۶۸ https://alamy.com	۱۹۶۳ https://touchstamps.com
نام کشور	کوبا	ترکیه
تمبر پستی		
منبع	۲۰۰۷ https://streamstamps.com	۲۰۰۲ https://colnect.com
نام کشور	ازبکستان	آذربایجان

		تمبر پستی
۲۰۲۱	۱۹۹۷	
https://bittergroundmagazine.com	https://colnect.com	منبع
سريلانكا	روسيه	نام کشور
		تمبر پستی
۲۰۲۱	۲۰۲۱	
https://streamstamps.com	https://touchstamps.com	منبع

۴. جدول تمبرهای یوزپلنگ ایرانی: یوزپلنگ ایرانی که حدود چهار نفر از این گونه جانوری در ایران باقی مانده است؛ یکی از خبرسازترین حیوانات در حال انقراض ایران است. در جدیدترین نمونه، یوز ایرانی با اسم «پیروز» که فرزند دو یوز ماده و نر با اسم‌های «ایران و فیروز» است در اردیبهشت ۱۴۰۱ به دنیا آمد که روند بزرگ شدن پیروز در صدر اخبار حیات وحش ایران قرار گرفت و سرانجام پس از چند ماه مراقبت و نگهداری در ۹ اسفند ۱۴۰۱ بر اثر بیماری تلف گردید (ایسنا، ۱۴۰۱). تصویر یوزپلنگ آسیایی برای اولین بار در بازی‌های جام جهانی ۲۰۱۴ م بر روی لباس تیم ملی فوتبال ایران نقش بست (ایرنا، ۱۳۹۵). شرکت پست ج.ا.ا در سال ۱۳۸۲ ه.ش فقط یک بلوک چهارتایی تمبرهای پستی از یوزپلنگ ایرانی را منتشر ساخت. **جدول ۴** نشان می‌دهد، کشورهای بسیاری برای انتشار تمبرهای پستی با موضوع یوزپلنگ، از خود علاقه نشان داده‌اند که برای مثال اوگاندا (۱۹۶۰ م)، موریاتانی (۱۹۷۰ م)، افغانستان (۱۹۷۰ م)، امارات (۱۹۷۲ م)، روسیه (۱۹۷۶ م)، نیکاراگوئه (۱۹۸۸ م)، ماداگاسکار (۱۹۹۳ م)، لهستان (۱۹۹۳ م)، استرالیا (۱۹۹۴ م)، سومالی (۱۹۹۸ م)، جمهوری بنین (۱۹۹۹ م) و قزاقستان (۲۰۰۳ م) را می‌توان نام برد.

جدول ۴. تمبرهای یوزپلنگ ایرانی. تدوین: نگارنده.

افغانستان	ایران	نام کشور
		تمبر پستی
۱۹۷۳	۱۳۸۲	
https://jomhornews.com	https://iranstamps.com	منبع

کنیا-اوگاندا	موریتانی	نام کشور
		نمبر پستی
۱۹۶۰	۱۹۷۰	
https://alamy.com	https://alamy.com	منبع
مغولستان	روسیه	نام کشور
		نمبر پستی
۱۹۷۹	۱۹۷۶	
https://alamy.com	https://alamy.com	منبع
امارات	چکسلواکی	نام کشور
		نمبر پستی
۱۹۷۲	۱۹۷۲	
https://alamy.com	https://alamy.com	منبع
نیکاراگوئه	قزاقستان	نام کشور
		نمبر پستی
۱۹۸۸	۱۹۹۳	
https://alamy.com	https://alamy.com	منبع
کوبا	گینه نو	نام کشور
		نمبر پستی
۱۹۷۸	۱۹۸۰	
https://alamy.com	https://alamy.com	منبع

نام کشور	تانزانیا	گینه بیسائو
نمبر پستی	 ۱۹۹۵	 ۱۹۹۹
منبع	https://alamy.com	https://alamy.com
نام کشور	جمهوری بنین	ماداگاسکار
نمبر پستی	 ۱۹۹۹	 ۱۹۹۴
منبع	https://alamy.com	https://esam.ir
نام کشور	قزاقستان	سومالی
نمبر پستی	 ۲۰۰۳	 ۱۹۹۸
منبع	https://alamy.com	https://alamy.com
نام کشور	لهستان	استرالیا
نمبر پستی	 ۱۹۹۳	 ۱۹۹۴
منبع	https://alamy.com	https://alamy.com

۵. جدول تمبرهای خرس قهوه‌ای: گونه جانوری خرس قهوه‌ای که بیشتر در زیستگاه‌های آذربایجان غربی، شمال خوزستان، کهگیلویه و بویراحمد، چهار محال بختیاری و گلستانک مازندران تردد و زندگی می‌کند، یکی از پرتلفات‌ترین نمونه‌های در حال انقراض ایران است. بنابه مطالعات انجام گرفته در بین سال‌های ۲۰۰۲ تا ۲۰۱۴ میلادی به علل مختلفی مانند تصادفات جاده‌ای، تقابل با انسان، شکار غیرقانونی، مسمومیت با طعمه، ۶۸ قلاده خرس تلف شده‌اند (سلامت‌نیوز، ۱۳۹۷). **جدول ۵** بیانگر آن است که علی‌رغم اهمیت موضوع و حضور گونه جانوری خرس قهوه‌ای در فهرست قرمز IUCN، کشور ایران هیچ تمبر پستی با موضوع خرس قهوه‌ای منتشر

۱۰۲

نکرده، در حالی که بسیاری از کشورهای جهان از جمله آلمان (۱۹۴۹ م)، اسپانیا (۱۹۷۱ م)، کره شمالی (۱۹۷۴ م)، یوگسلاوی (۱۹۸۷ م)، افغانستان (۱۹۹۵ و ۹۶ م)، بلاروس (۲۰۰۰ م)، صربستان (۲۰۰۶ م)، مقدونیه (۲۰۰۹ م)، ازبکستان (۲۰۱۲ م)، پاکستان (۲۰۱۶ م)، اکراین (۲۰۱۸ م)، سوئد (۲۰۱۸ م)، رومانی (۲۰۱۹ م) به این مهم مبادرت نموده‌اند.

جدول ۵. تمبرهای خرس قهوه‌ای. تدوین: نگارنده.

نام کشور	ایران	گرجستان
نام کشور	ایران	گرجستان
تمبر پستی	بدون انتشار تمبر پستی	
منبع		۱۹۲۱ https://wikipedia.com
نام کشور	برونئی	کانادا
تمبر پستی		
منبع	۱۹۰۱ https://stampcommunity.org	۱۸۵۱ https://animalsonstamps.press.com
نام کشور	آمریکا	آلمان
تمبر پستی		
منبع	۲۰۱۰ https://etsy.com	۱۹۴۹ https://stampcommunity.org
نام کشور	اسپانیا	صربستان
تمبر پستی		
منبع	۱۹۷۱ https://colnect.com	۲۰۰۶ https://stampcommunity.org

اکراین	گینه بیسائو	نام کشور
		نمبر پستی
۲۰۱۸	۱۹۷۴	
https://stampcommunity.org	https://dreamstime.com	منبع
افغانستان	رومانی	نام کشور
		نمبر پستی
۱۹۹۵	۲۰۱۹	
https://dreamstime.com	https://kids.kiddle.com	منبع
بوسنی هرزگوینین	مقدونیه	نام کشور
		نمبر پستی
۲۰۱۷	۲۰۰۹	
https://stampcommunity.org	https://stampcommunity.org	منبع
رومانی	بلاروس	نام کشور
		نمبر پستی
۲۰۱۲	۲۰۰۰	
https://stampcommunity.org	https://stampcommunity.org	منبع
لهستان	ازبکستان	نام کشور
		نمبر پستی
۲۰۱۲	۲۰۱۲	
https://colnect.com	https://commonswikipedia.com	منبع

یوگسلاوی	پاکستان	نام کشور
		نمبر پستی
۱۹۸۷	۲۰۱۶	
https://stampcommunity.org	https://images.search.yahoo.com	منبع
افغانستان	کره شمالی	نام کشور
		نمبر پستی
۱۹۹۶	۱۹۷۴	
https://images.search.yahoo.com	https://colnect.com	منبع
سوئد	بلاروس	نام کشور
		نمبر پستی
۲۰۱۸	۲۰۱۹	
https://stampcommunity.org	https://stampcommunity.org	منبع

۶. جدول تمبرهای گوزن زرد ایرانی: گوزن زرد ایرانی، گونه جانوری زیبا، گیاه خوار و نشخوارکننده با پوستی متمایل به زرد و نارنجی در زمره فهرست قرمز IUCN قرار دارد که سکونتگاه اصلی آن خوزستان در اطراف پارک ملی سد دز است. از سال ۱۳۹۰ ه.ش سایت ارسنجان محل پرورش گوزن زرد ایرانی است و اکنون ۳۴ رأس از این گونه نادر حیوانی در آن حیات دارند (ایسنا، ۱۴۰۰). همچنین تعداد ۲۹ رأس از گوزن زرد ایرانی در جزیره اشک آذربایجان غربی مشاهده شده و حاکی از عدم انقراض قطعی این گونه حیوانی در ایران است (فارس، ۱۴۰۰).

جدول ۶ نشان می‌دهد، تمبرهای پستی چندانی در ایران و سایر کشورها با این موضوع منتشر نشده است. تنها تمبر پستی منتشر شده در ایران با عنوان شورای جهانی و حفظ حیات وحش مربوط به سال ۱۹۷۴ م است. همچنین کشورهای مجارستان (۱۹۶۴ م)، آلمان (۱۹۶۶ م)، بلغارستان (۱۹۸۱ م)، سرزمین‌های اشغالی، چکسلواکی (۱۹۶۳ م)، رومانی (۱۹۹۵ م)، سازمان ملل (۱۹۹۸ م) از جمله کشورها و سازمان‌هایی هستند که با موضوع گوزن زرد تمبر انتشار داده‌اند.

جدول ۶. تمبرهای گوزن زرد ایرانی. تدوین: نگارنده

نام کشور	ایران	آلمان
نمبر پستی	 ۱۹۷۴	 ۱۹۶۶
منبع	https://iranstamp.com	https://german-stamps.org
نام کشور	سرزمین های اشغالی	سازمان ملل
نمبر پستی	 ۱۹۸۰	 ۱۹۹۸
منبع	http://stamps.livingat.org	https://pinterest.com
نام کشور	بلغارستان	بلغارستان
نمبر پستی	 ۱۹۸۱	 ۱۹۶۴
منبع	https://pinterest.com	https://pinterest.com
نام کشور	چکسلواکی	رومانی
نمبر پستی	 ۱۹۶۳	 ۱۹۹۵
منبع	https://colnect.com	https://pinterest.com

۷. جدول تمبرهای گورخر ایرانی: گورخر ایرانی (آسیایی) جزو آن دسته از گونه‌های حیوانی است که به تعداد

فراوان در ایران و در مناطق استپی و نیمه بیابانی، تپه ماهور و دشت‌های فراخ زیست داشته‌اند؛ اما در حال حاضر، بر اساس قوانین سازمان حفاظت محیط زیست بر اثر کاهش نرخ جمعیت ناشی از شکار غیرقانونی، تخریب زیستگاه و اشغال آبش خورها توسط دام اهلی در فهرست قرمز IUCN جای گرفته است و فقط جمعیت اندکی از گورخر

آسیایی در زیستگاه کوره توران، کالمند یزد و بهرام گور استان فارس وجود دارد. ایران در سال ۱۹۷۴ م تمبر پستی با تصویر گورخر ایرانی منتشر ساخته است. براساس بررسی نگارنده **جدول ۷** کشورهای اتحاد شوروی (۱۹۷۴ م)، سرزمین‌های اشغالی، ترکمنستان (۱۹۹۲ م)، قزاقستان (۱۹۹۳ م) و هند (۲۰۱۳ م) تمبرهای پستی با این موضوع به چاپ رسانده‌اند.

جدول ۷. تمبرهای گورخر ایرانی. تدوین: نگارنده.

نام کشور	ایران	شوروی
نمبر پستی	 ۱۹۷۴	 ۱۹۷۴
منبع	https://iranstamp.com	https://pinterest.com
نام کشور	سرزمین اشغالی	هند
نمبر پستی	 ۱۹۸۰	 ۲۰۱۳
منبع	https://etsy.com	https://istamp.com
نام کشور	ترکمنستان	قزاقستان
نمبر پستی	 ۱۹۹۲	 ۱۹۹۳
منبع	https://pinterest.com	https://alamy.com

۸. جدول تمبرهای گربه پالاس: گربه پالاس، گونه جانوری کمیاب و نادر وحشی و بومی آسیای میانه است که در یکی از آخرین مشاهدات ۸ اسفند ۱۳۹۹ ه.ش در تالاب بین‌المللی گاوخونی اصفهان دیده شده است (ایمنا، ۱۳۹۹). این حیوان کوچک و زیبا که نام خود را از یک محقق آلمانی گرفته در فهرست قرمز IUCN قرار دارد. زیستگاه اصلی گربه پالاس بیشتر در مرکز ایران، استان اصفهان و سمنان بوده است (جام‌جم آنلاین، ۱۳۹۲) (**جدول ۸**). در سال ۱۳۸۳ ه.ش تنها مینی‌شیت مربوط با عنوان گربه‌های اهلی در ایران منتشر شد که اثری از گربه پالاس در میان آن‌ها نبود. کشورهای مغولستان (۱۹۷۴ م)، جمهوری آذربایجان (۱۹۹۴ م)، روسیه (۲۰۱۴ م)، تاجیکستان (۲۰۱۷ م)، سازمان ملل (۲۰۰۲ م)، ارمنستان (۲۰۲۲ م) به این مهم مبادرت ورزیده‌اند.

جدول ۸. تمبرهای گربه پالاس. تدوین: نگارنده.

نام کشور	ایران	آذربایجان
نمبر پستی	بدون انتشار تمبر	 ۱۹۹۴
منبع		https://alamy.com
نام کشور	مغولستان	سازمان ملل
نمبر پستی	 ۲۰۰۲	 ۲۰۰۲
منبع	https://alamy.com	https://pinterest.com
نام کشور	تاجیکستان	روسیه
نمبر پستی	 ۲۰۱۷	 ۲۰۱۴
منبع	https://filatelialongboardi.com	https://colnect.com
نام کشور	تاجیکستان	ارمنستان
نمبر پستی	 ۱۹۹۶	 ۲۰۲۲
منبع	https://colnect.com	https://pinterest.com

نتیجه

در این پژوهش مشخص شد، پس از گذشت نزدیک به دو قرن از چاپ تمبر در ایران و حتی از آغاز قرن ۱۴ شمسی تاکنون با وجود توسعه صنعت چاپ و نشر و افزایش ارتباطات علمی، فرهنگی و هنری با جهان و انتشار صدها تمبر پستی در موضوعات مختلف و متنوع که بیشتر، معطوف به تبلیغ ارزش‌های نظام‌های سیاسی قبل و

بعد از انقلاب اسلامی بوده، برنامه‌ریزی و هدف‌گذاری مشخص، پیوسته در این حوزه وجود ندارد. بازنمایی و معرفی حیات طبیعی سرزمین کهن و غنی ایران در بخش گونه جانوری و گیاهی در تمبر پستی، فاصله معناداری با بسیاری از کشورها و سازمان‌های بین‌المللی وجود دارد. چنانکه کشورهای آفریقایی و افغانستان تعداد بیشتری از تمبرهای پستی گونه‌های حیات در مقایسه با ایران را انتشار داده‌اند آنچه مشخص است، صنعت پست ایران در دورانی که اوج رونق مبادلات محصولات پستی با استفاده از تمبر پستی در جهان محسوب بوده و تمبرهای پستی عنصری مهم و هویت‌ساز در این سازوکار جهانی دانسته می‌شد، از این فرصت بهره‌چندانی نبرده است. از سوی دیگر، در دوره هفتادساله تأسیس IUCN که هدفش جمع‌آوری داده‌ها، تجزیه و تحلیل، حمایت، آموزش و کمک به جوامع سراسر جهان برای حفظ طبیعت و حصول اطمینان از استفاده عادلانه و پایدار از منابع طبیعی و محیط‌زیست است، کشور ایران در همراهی با این ساز و کار علمی و فرهنگی سهم کمی داشته است. همچنین بررسی‌ها نشان می‌دهد؛ از زمان انتشار یکی از نخستین تمبرهای با موضوع جانوری که سال ۱۸۵۱ میلادی با تصویر خرس قهوه‌ای و در کشور کانادا منتشر گردیده و پس از آن نیز صدها تمبر با موضوع گونه‌های جانوری در سرتاسر جهان به چاپ رسیده، سهم کشور ایران در این زمینه بسیار ناچیز است، چنانکه در حد فاصل سال‌های ۱۳۲۰ تا ۱۴۰۰ ه.ش فقط سه تمبر با موضوع گونه‌های جانوری در خطر انقراض ایران منتشر شده است.

پی‌نوشت

۱. اتحادیه بین‌المللی حفاظت از طبیعت (International Union for Conservation of Nature) که با نام اختصاری (IUCN) شناخته می‌شود، سال ۱۹۴۸ م در شهر ژنو کشور سوئیس تأسیس گردیده و سازمانی بین‌المللی با هدف حفاظت از منابع طبیعی در سراسر کره زمین است که شامل جمع‌آوری داده‌ها و تجزیه و تحلیل، بررسی پروژه‌های حمایتی و آموزش و پرورش است. مأموریت اصلی آن تأثیرگذاری، تشویق و کمک به جوامع سراسر جهان برای حفظ طبیعت و استفاده از منابع طبیعی با بهره‌گیری عادلانه و پایدار از ظرفیت‌هاست.

منابع

- ارجمند، سیروس. (۱۳۷۵). تاریخچه تمبر در دوران قاجار. *ایران‌شناسی*، ۸(۳۰)، صص ۳۰۷-۳۱۹.
- ارجمند، سیروس. (۱۳۷۵). تاریخچه تمبر در دوره پهلوی. *ایران‌شناسی*، ۸(۳۲)، صص. ۷۴۶-۷۵۶.
- برزگر، هدی. (۱۳۹۰). *بررسی سنت‌های تصویری نگاره‌های ایران در طراحی تمبر پستی* (پایان‌نامه کارشناسی ارشد هنر نگارگری اسلامی). دانشکده هنر اسلامی، دانشگاه هنر اسلامی، تبریز، ایران.
- بهمنی، هادی، عطایی، ایرج و مرادمند جلالی، عقیل. (۱۳۹۲). مقایسه شاخص‌های تنوع زیستی گونه‌های درختی در جنگل دارابکلا. *علوم و تکنولوژی محیط زیست*، ۱۵(۴)، صص. ۶۴-۵۵.
- رامی، مرجان. (۱۳۸۶). *تمبر شیر و خورشید مشروطه. تاریخ معاصر ایران*، ۱۱(۴۴)، صص. ۵۶-۷۳.
- سلیمانی حاجی‌کندی، معصومه. (۱۳۹۳). *بررسی نشانه‌شناختی تمبرهای ایران از سال ۱۳۵۰ تا ۱۳۶۰ هجری شمسی* (پایان‌نامه کارشناسی ارشد تصویرسازی). دانشکده هنرهای تجسمی، دانشگاه هنر، تهران.
- متولی، عبدالله؛ حسین‌آبادی فراهانی، شبنم. (۱۳۹۷). بررسی کارکردهای تمبر در دوره قاجار و پهلوی اول. *فصلنامه پژوهش‌های تاریخی*، ۵۴(۳۷)، دوره جدید ۱۱۰(۱)، صص. ۷۹-۹۴.
- محمدی، علیرضا و الماسیه، کامران. (۱۴۰۱). تعارض انسان و خرس قهوه‌ای در جنوبی‌ترین حد پراکنش آن در ایران. *محیط زیست طبیعی*، ۷۵(۴)، صص. ۵۳۹-۵۵۰.

- Mokbanaki, M.E., Breitenmoser, U., Kiabi, B., Masoud, M.R. & Bench, E. (2013). Persian leopards in the Iranian Caucasus: a sinking 'source' population. *Catnews*, (54), pp. 22-27.
- Strona, G & Bradshaw, Coery, J.A. (2018). Co-extinctions annihilate planetary life during extreme environmental change. *Nature*, 8(16724), pp. 1-12.
- Tallefson, J. (2019). One million species face extinction. *Nature*, 596, pp. 171.

©2023 by the Authours. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0 license) https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.en_GB